

Loviisan kaupungin Lapsiystävällinen kunta -työn toimintasuunnitelma

Sisällys

Visio	1
Perustelut	1
Tavoite ja metodit	2
Ensimmäinen tavoite	2
Toinen tavoite	3
Kolmas tavoite	4
Neljäs tavoite	5
Viides tavoite	6

Visio

Loviisan kaupungissa lapsen oikeudet ovat hyvin tunnetut. Lapsen oikeuksia kunnioitetaan ja ne huomioidaan. Lapset ja nuoret ovat aktiivisia kuntalaisia ja heillä on aidot mahdollisuudet tulla kuulluiksi ja vaikuttaa itseään koskevissa asioissa. Olemme osallistavia sekä sanoissamme että teoissamme.

Perustelut

Loviisan kaupungin koordinaatioryhmä on vastannut Suomen UNICEF ry:n kyselyyn. Tulosten perusteella Loviisan kaupungin vastausten taso on alle hyvän indikaattoritason lapsen oikeuksiin, yhdenvertaisuuteen, lapsen etuun, oikeuteen elämään ja kehittymiseen tai osallisuuteen liittyvissä asioissa (kaupunki jää tällä hetkellä tasolle 2 tai sen alle 18 prosessi-indikaattorikysymyksen vastauksissa). Kaikkiaan haasteita esiintyi keväällä 2022 yhteensä 24 prosentissa Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin esille ottamissa mittareissa.

Toimintamalli on syklinen. Pitkäjänteinen työ edellyttää hyvän perustan luomista tulevin vuosien kehittämistyölle. Koordinaatioryhmän tekemän alkukartoituksen perusteella valtaosalla loviisalaislapsista on turvallinen ja hyvä olo. Lapset kokevat, että heillä on lähellään ihmisiä, jotka auttavat heitä voimaan hyvin. Silti on huomioitava, että vastausten perusteella lapset kokevat turvattomuuden tunnetta muutamassa loviisalaisessa kaupunginosassa.

Loviisan kaupungin tavoitteena on kehittää lapsen oikeuksia kunnan rakenteissa siten, että jo hyvällä alulla olevaa dokumentointia laajennetaan ja syvennetään siten, että jatkossa entistä paremmin voidaan tuoda strukturoidusti ja läpinäkyvästi esille lapsen oikeuksia kuntaorganisaation eri tasoilla. Meneillään oleva sote-uudistus asettaa tiettyjä rajoitteita dokumentoinnille. Osa työstä jää olosuhteiden pakosta hyvinvointialueille ja tiettyjen toimintojen ja osa-alueiden osalta voidaan suunnitella ja toteuttaa kirjauksia ja kehittämistä vasta aluevaltuustojen aloitettua työnsä ja tulevan organisaatorakenteen selkiytyttyä.

Tavoite ja metodit

Lapsen oikeudet tulee huomioida koko organisaatiossa ja koko ympäröivässä yhteisössä. Tässä työssä avainsana on **perehdyttäminen**. Toimintasuunnitelman mukaan perehdyttämistä tehostetaan heti ensimmäisellä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin kaudella ennen mahdollisuutta hakea Lapsiystävällinen kunta -tunnustusta.

Tiedottamiseen panostamalla on mahdollista **ehkäistä syrjintää**. Loviisan kaupungin yhteisellä lapsivaikutusten arviointi (LAVA) -ohjeistuksella otetaan lapsivaikutusten arviointi osaksi kaupungin systemaattista toimintaa kaikilla toimialoilla ja kaikissa eri keskuksissa. **Osallisuusrakenteet ja niiden näkyvyys** ovat fokuksena, kun lasten näkemyksiä tarkastellaan tehdyn alkukartoituksen tulosten perusteella. Loviisan kaupungissa esiintyy ylisukupolvista huono-osaisuutta (esimerkkinä matala koulutustaso sekä suhteellisen korkea työttömyys yhdistettynä rakenteelliseen työttömyyteen). On tarpeen luoda eräänlainen demokratiapolku, jonka avulla lapset voivat saada kokemuksen siitä, että heitä kuullaan ja heidän mielipiteillään on merkitystä.

Ensimmäinen tavoite

Loviisan kaupungin paikallinen perusopetussuunnitelma ohjaa lapsen oikeuksien toteuttamista käytännön tasolla ja paikallisesti, valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita konkreetisoiden.

Opetussuunnitelma: Paikallista opetussuunnitelmaa täydennetään lapsen oikeuksia konkreetisoiden siten, että se jatkaa varhaiskasvatuksessa jo toteutettavaa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja ohjaa lapsen oikeuksien käytännön toteuttamista käytännön tasolla annettavin esimerkein luoden jatkumon varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Erityistä huomiota kohdistetaan siihen, että

- kiinnitetään huomiota kaikkiin eri teema-alueisiin mahdollisimman tasapuolisesti
- opetussuunnitelmassa kuvaillut toimintatavat ja menetelmät ovat inklusiivisia
- opetussuunnitelmassa on kuvattu tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisääviä toimintatapoja.

Tavoitteen tyyppi: Indikaattoreihin perustuva tavoite.

Teema: Lapsen oikeudet kunnan rakenteissa.

Tavoitteen eteneminen. Lähtötaso 2: Paikallisessa opetussuunnitelmassa on kuvattu yksittäinen lapsen oikeuksien edistämistä kuvaava asia.

Suoritettu 4/2022: 0 %

Seitsemän toimenpidettä:

- 1) Koulutuspäällikkö asettaa työryhmän, joka koostuu rehtoreista. Mukaan kutsutaan myös lukioden rehtorit. Työryhmä on asetettu syyslukukauden 2022 alkaessa.
- 2) Työryhmä aloittaa työskentelynsä. Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori koordinoi työryhmää, vastaa työn etenemisestä ja informoi koulutuspäällikköä työn edistymisestä.
- 3) Rehtorit työstävät ehdotusta opetussuunnitelman päivittämisiksi omassa työryhmässään yhteistyössä omien yksiköidensä henkilökunnan ja oppilaiden kanssa.

- 4) Jokaiselta koululta tulee ehdotus työryhmälle koskien sitä, kuinka paikallista opetussuunnitelmaa voisi kehittää siten, että se aikaisempaa paremmin ohjaa lapsen oikeuksien toteuttamista käytännön tasolla ja paikallisesti, valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita konkretisoiden. Ehdotukseen sisältyy myös konkreettisia esimerkkejä toteuttamisesta.
- 5) Työryhmä työstää valmiin opetussuunnitelmaluonnoksen, joka esitellään koulutuspäällikölle kommentoitaviksi.
- 6) Yhteistyössä muotoiltu opetussuunnitelman täydennys viedään kasvatus- ja sivistyslautakuntaan keskusteltavaksi ja hyväksyttäväksi vuoden 2022 aikana.
- 7) Opetussuunnitelma otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta.

Vastuuhenkilö: koulutuspäällikkö, Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori Åminne sekä Generalshagens skolan rehtori

Toinen tavoite

Kaupungin viranhaltijat, työntekijät, luottamushenkilöt ja keskeiset sidosryhmät on perehdytetty lapsen oikeuksiin. Lapsen oikeudet ovat osana kaupungin perehdytysohjelmia. Paikallista perehdytysopasta päivitetään tarvittavilta osin siten, että kaupungin perehdytysohjelmaan lisätään lapsen oikeuksiin tutustuminen molemmilla kielillä. Esihenkilöt koulutetaan perehdytysohjelman uudistusten läpikäyntiin.

Ennen ensimmäisen toimintasuunnitelmakauden päättymistä tarkastellaan, kuinka perehdyttämisessä on onnistuttu:

- järjestettyjen koulutusten lukumäärä/toimiala
- koulutuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä/toimiala

Tavoitteen tyyppi: Indikaattoreihin perustuva tavoite.

Teema: Lapsen oikeudet kunnan rakenteissa.

Tavoitteen eteneminen. Lähtötaso 2: Työntekijöille ja luottamushenkilöille tarjotaan mahdollisuutta perehtyä ihmis- ja lapsenoikeuksiin, mutta lapsen oikeudet eivät ole osa kunnan perehdytysohjelmia.

Suoritettu 4/2022: 0 %

Viisi toimenpidettä:

- 1) Henkilöstöpäällikkö kokoaa sopivaksi katsomansa monialaisen ryhmän, jonka vastuulla on perehdytysoppaaseen tehtävän lisäyksen tekeminen.
- 2) Työryhmä kokoaa valmiin ehdotuksen perehdytysohjelmaan tehtäväksi lisäykseksi, joka hyväksytetään asianomaisissa toimielimissä.
- 3) Perehdytysohjelmaan tehtävä lisäys esitellään esimiehille esimieskahvien yhteydessä.
- 4) Esihenkilöt koulutetaan HR-tiimin kanssa perehdytysohjelman läpikäyntiin erikseen järjestettävässä koulutustilaisuudessa.
- 5) Perehdytysohjelman lisäys otetaan käyttöön välittömästi esimieskoulutuksen jälkeen.

Vastuuhenkilö: sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

Kolmas tavoite

Loviisan kaupunki ehkäisee syrjintää pyrkimällä vaikuttamaan kuntalaisten asenteisiin. Kaupungin viestintä ehkäisee syrjintää pyrkimällä vaikuttamaan kuntalaisten asenteisiin tuomalla monipuolisesti kaikilla kunnan toimialoilla esiin syrjinnän ehkäisyä. Luottamuselinkäsittelyt tulevat myös julkiseen keskusteluun. Laaditaan paikallinen viestintäsuunnitelma kaupungin Lapsiystävällinen kunta -toimintamallille UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin pohjalta.

Mahdollinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa:

- kampanjat, sitoumukset, aktiivinen viestintä rasismien ja syrjinnänvastaisesta työstä – kaupungin oma viestintä edistää moninaisuuden näkymistä arjessa
- kampanjoiden suunnittelussa mukana ovat kuntalaiset, lapset ja järjestöt, joita uhkaa syrjintä.

Viestintästrategia ja -suunnitelma: Viestintästrategian ja -suunnitelman avulla tuetaan Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin tavoitteita ja toteuttamista sekä tehdään toimintamallia tunnetuksi. On tärkeää varmistaa, että kohderyhmä huomioidaan, heitä kuunnellaan ja heidät tavoitetaan heille oleellisilla viesteillä. Viestintästrategia ja -suunnitelma asettavat yhdessä viestinnän tavoitteet, määrittelevät strategian tavoitteisiin pääsemiseksi sekä jakavat toimet ja vastuut.

Tavoitteen tyyppi: Indikaattoreihin perustuva tavoite.

Teema: Yhdenvertaisuus.

Tavoitteen eteneminen. Lähtötaso 2: Kunnassa on joskus toteutettu yksittäisiä kampanjoita tai muuta vastaavaa toimintaa tai niitä on suunnitteilla. Oman viestinnän vaikutuksia syrjinnän ehkäisyyn ei ole mietitty. Kunnan omassa viestinnässä puututaan reaktiivisesti syrjintään, mutta ei aktiivisesti edistetä rasismien ja syrjinnän vastaisuutta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa puhetapaa ja asenteita.

Suoritettu 4/2022: 0 %

Viisi toimenpidettä:

- 1) Koordinaatioryhmä valmistelee yhteistyössä nuorisovaltuuston kanssa valmiin ehdotuksen viestinnän kanavista, muodoista ja sisältötoiveista. Ehdotus kootaan yhtenäiseksi dokumentiksi, joka toimitetaan kaupungin viestinnälle viestintästrategian ja -suunnitelman työstämistä varten.
- 2) Kaupungin viestintä käsittelee koordinaatioryhmän ja nuorisovaltuuston yhdessä tekemän ehdotuksen ja tekee toimenpide-ehdotuksensa oman asiantuntemuksensa pohjalta tasotavoitteiden (tasolta 2 tasolle 3) saavuttamiseksi.
- 3) Koordinaatioryhmä keskustelee viestinnän laatimasta viestintästrategia- ja viestintäsuunnitelmaehdotuksesta ja muotoilee yhteistyössä kaupungin viestinnän kanssa ohjeistuksen siitä
 - mitkä ovat Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin mukaiset viestinnän tavoitteet (muun muassa täsmällisyys, saavutettavuus, merkityksellisyys, oikea-aikaisuus, kohderyhmä)
 - mitkä ovat Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin mukaiset viestinnän kohde- ja sidosryhmät
 - kuinka kaupungissa toteutetaan lapsiystävällistä viestintää siten, että lasten elämään vaikuttavista suunnitelmista ja päätöksistä tiedotetaan eri ikäkausille sopivalla tavalla
 - mitä kanavia lapsille suunnatussa viestinnässä hyödynnetään
 - kuinka huomioidaan eri ikäiset lapset viestinnässä

- kuinka huomioidaan eri teema-alueet viestinnässä
 - miten vastuu viestinnän toteutuksesta jaetaan.
- 4) Kunnan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmiin kirjataan toimenpiteitä rasismia ja syrjintää vastaan. Johtoryhmä vastaa toimenpiteen toteutumisesta ja toteuttamisaikataulusta.
 - 5) Luottamuselinten jäseniä informoidaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmiin tehdyistä kirjauksista ja toimenpiteistä. Viestintä ja luottamuselinten esittelijät ottavat esittelyn hoitaakseen.

Vastuhenkilö: kaupungin viestintäassistentti sekä sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

Neljäs tavoite

Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattisen toteuttamisen tueksi on kaupungissa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

Lapsen sekä hänen mielipiteensä merkityksellisyttä korostetaan. Kaupungissa kerätään aikaisempaa monipuolisemmin tietoa ennen päätöksentekoa ja toimenpiteiden täytäntöönpanoa. Loviisan kaupungille laaditaan selkeä ohjeistus (malli) lapsivaikutusten arvioinnin toteutuksen tueksi molemmilla kielillä. Lapsivaikutusten arviointi toteutetaan ainakin kahdesti toimintakauden aikana, mielellään eri laajuuksissa ja eri konteksteissa, kokemustiedon keräämiseksi ja mahdollisten tarvittavien ohjeistukseen kohdistuvien muutosten tekemistä varten.

Tavoitteen tyyppi: Indikaattoreihin perustuva tavoite.

Teema: Lapsen etu.

Tavoitteen eteneminen. Lähtötaso 1: Lapset ryhmänä: Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattiseen toteuttamisen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

Suoritettu 4/2022: 0 %

Viisi toimenpidettä:

- 1) LAVA-ohjeistuksen tekemistä varten perustettavassa työryhmässä tulee olla kattavasti edustettuna eri keskusten ja eri toimialojen edustajia. Perusteellisen pohjatyon tekeminen työryhmän muodostamisvaiheessa on ensiarvoisen tärkeää. Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori pohtii yhdessä kaupungin johtoryhmän kanssa sopivan työryhmän kokoonpanon.
- 2) Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton systemaattisen toteuttamisen tueksi on kaupungissa käytössä selkeät ohjeistukset, joita eri toimialojen työntekijät sekä päättäjät hyödyntävät. Lapsivaikutusten arviointia tuetaan kunnassa koulutusten avulla.
- 3) LAVA-ohjeistus hyväksytetään kaupungin johtoryhmässä ja viedään tiedoksi eri luottamuselimille. Luottamuselinten esittelijät ottavat esittelyn hoitaakseen.
- 4) LAVA-ohjeistuksesta tiedotetaan keskusten sisällä sekä kaupungin virallisilla viestintäkanavilla.
- 5) LAVA-ohjeistus otetaan käyttöön.

Vastuhenkilö: sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja sekä kaupungin viestintäassistentti

Viides tavoite

Tavoitteena on, että nuorisovaltuustolla ja lapsiparlamentilla on aidot vaikutusmahdollisuudet kaupungin toimintaan. Jatkossa Loviisan kaupungissa on säännöllisesti ja aktiivisesti toimiva nuorisovaltuusto, oppilaskunnan hallitukset ja lapsiparlamentti, joilla on vaikutusmahdollisuuksia kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon. Toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa aktivoidaan lapsia ja nuoria. Eri taustoista tulevat lapset ja nuoret huomioidaan.

Erytishuomioita kiinnitetään haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. Lasten ja nuorten moniammatillinen ryhmä on (mahdollisuuksien mukaan) mukana toteutuksessa.

Loviisan kaupungissa esiintyy ylisukupolvista huono-osaisuutta (matala koulutustaso, suhteellisen korkea työttömyys yhdistettynä rakenteelliseen työttömyyteen). On tarpeen luoda johdonmukainen demokratia-polku, jonka avulla lapset voivat saada kokemuksen siitä, että heitä kuullaan ja heidän mielipiteillään on merkitystä. Ensimmäisessä vaiheessa, ensimmäisellä toimintakaudella kaupunkiin perustetaan lapsiparlamentti. Osana demokratia-polkua toteutetaan pilottina varhaiskasvatuksessa myös Lasten vaalit -idealla alkeisdemokratiaa ikäkaudelle soveltuvalla ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten parhaaksi katsomalla tavalla ja sopivaksi katsomiensa aihealueiden piirissä.

Tavoitteen tyyppi: Lasten näkemyksiin perustuva tavoite

Teema: Osallisuus.

Tavoitteen eteneminen. Lähtötaso: Oppilaskuntatoimintaa on jokaisessa koulussa. Myös nuorisovaltuusto toimii säännöllisesti ja nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo-oikeus kunnan eri toimielimissä, myös kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa.

Suoritettu 4/2022: 0 %

Yhdeksän toimenpidettä:

- 1) Sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja asettaa yhteistyössä Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorin kanssa työryhmän lapsiparlamenttitoiminnan suunnittelua ja käynnistämistä varten. Perustamista varten asetettavalla työryhmällä tulee olla monipuolinen edustus lasten kanssa eri sektoreilla toimivista kunnan työntekijöistä. Työryhmää täydennetään mahdollisuuksien mukaan kaikilla kiinnostuneilla kolmannen sektorin edustajilla. Työryhmä aloittaa työskentelynsä välittömästi perustamisen jälkeen.
- 2) Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori toimii ensimmäisen työryhmäkokouksen kokoonkutsujana. Työryhmä järjestäytyy ja valitsee keskuudestaan sopivaksi katsomallaan tavalla puheenjohtajan/kokoonkutsujan sekä sihteerin.
- 3) Työryhmä laatii lapsiparlamentin perustamista varten ehdotuksen, jonka perusteella lapsiparlamentti voitaisiin koota sekä määritellä sen toimintaa (muun muassa vastuullinen vetäjä, jäsenten maantieteellisen edustavuuden tasapuolisuus sekä jäsenten tasa-arvoinen edustuksellisuus; sukupuoli, ikä). Lasten edustuksellisille rakenteille työryhmä laatii myös menettelytapa- tai toimintaohjeet, jotka takaavat lasten osallisuusrakenteille aidot kuulluksi tulemisen ja vaikutuksen mahdollisuudet kunnassa.

Suomen UNICEF ry:n 12.4.2022 hyväksymä Loviisan kaupungin toimintasuunnitelma. Tarkka toimintasuunnitelma on Lapsiystävällinen kunta – Suomen UNICEF ry:n digipalvelussa. Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmällä on pääsy digipalveluun.

7

- 4) Lapsiparlamentin perustamiseksi tehty ehdotus esitellään Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin koordinaatioryhmälle kommentointia varten.
- 5) Työryhmän koordinaatioryhmässä käsitelty ja vahvistettu päätös lapsiparlamentin perustamisesta esitellään edelleen rehtoreille, kasvatus- ja sivistyslautakunnalle sekä hyvinvointilautakunnalle. Lapsiparlamentin perustaminen viedään tiedoksi nuorisovaltuustolle, moniammatilliselle ohjaus- ja palveluverkostolle, koulujen oppilaskunnan hallitusten jäsenille, kaikille lautakunnille sekä kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle. Luottamuselinten esittelijät ottavat esittelyn hoitaakseen.
- 6) Kaupunki osoittaa toimintaan tarvittavat henkilöresurssit (aikuiset) sekä nuorisovaltuustolle että lapsiparlamentille. Nuorisovaltuuston edustajilla on myös jatkossa puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupunginvaltuuston sekä kaupunginhallituksen ja lautakuntien kokouksissa ja he saavat tähän tarvitsemansa tuen.
- 7) Kaupunki mahdollistaa sen, että nuorisovaltuusto voi kohdistaa käyttöönsä suunnattuja resursseja haluamiinsa kohteisiin.
- 8) Kaupunkiin perustetaan lapsiparlamentti.
- 9) Lapsiparlamentti kokoontuu perustamiskokoukseensa tammikuun 2023 aikana työryhmän esityksen mukaisen vetäjän kokoonkutsamana.

Vastuhenkilö: sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja sekä Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori Åminne